

Poremećaji hranjenja i internet: analiza sadržaja hrvatskih *web* stranica

Neala Ambrosi-Randić
Odjel za humanističke znanosti
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Jelena Ogresta
Studijski centar socijalnog rada
Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Alessandra Pokrajac-Bulian
Odsjek za psihologiju
Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci

Mauro Lacovich
Odsjek za psihologiju
Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci

Sažetak

U posljednje vrijeme internet postaje sve popularniji način komunikacije koji omogućava pojedincima stvaranje *web* stranica na kojima mogu izraziti svoja razmišljanja i vlastitu ličnost. *Pro-anorexia websites* su *web* stranice koje teže promicanju, podržavanju i diskutiranju o anoreksiji (Dias, 2003). Takve stranice prikazuju anoreksiju u pozitivnom svjetlu i obično ju definiraju kao životni stil, a ne kao oboljenje. Autori su tih stranica najčešće mlade djevojke, a cilj im je stvoriti zajednicu koja će redefinirati anoreksiju, pri čemu stvaraju i vlastiti rječnik. Na ovim se stranicama promiče uporaba lijekova za mršavljenje te pružaju štetni savjeti o načinima postizanja i održavanja vrlo niske tjelesne težine.

Budući da ovakve stranice postoje i na hrvatskom jeziku, te činjenica da do sada nisu podvrgnute detaljnijim analizama, zanimalo nas je ispitati kakvi su sadržaji koji se na njima nude. Analizirani su internetski članci (eng. *postovi*) objavljeni na 31 elektroničkom dnevniku (eng. *blogovi*) čiji se sadržaj odnosio na podupiranje anoreksije, bulimije i općenito poremećaja hranjenja.

Provedene su analize pokazale da su sudionici na ovim stranicama najčešće adolescentne djevojke, a glavne teme o kojima raspravljaju uključuju prejedanje, povraćanje, dijetu, post, vježbanje i zlorabu lijekova. Uz to, često se daju i traže savjeti te pruža socijalna podrška u cilju gubitka i održavanja niske tjelesne težine. Negativne emocije kao tuga, mržnja i ljutnja mnogo su češće zastupljene negoli pozitivne emocije. Dvije trećine analiziranih elektroničkih dnevnika sadrži slike i pjesme čiji je cilj ojačati motivaciju i ponašanja usmjerena ka postizanju ideala mršavosti. S obzirom na potencijalno negativne, ali još uvijek nepoznate efekte

✉ Neala Ambrosi-Randić, Odjel za humanističke znanosti, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, I. M. Ronjgova 1, 52100 Pula, Hrvatska. E-pošta: neala.ambrosi-randic@pu.t-com.hr

Prikazani rezultati proizašli su iz znanstvenog projekta *Psihosocijalni aspekti pretilosti* (009-0092660-2656), koji se provodi uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske

ovakvih stranica, svakako je potrebno planirati dodatne analize neophodne za izradu plana intervencije.

Ključne riječi: poremećaji hranjenja, *web* stranice, analiza sadržaja, elektronički dnevnik – *blog*, internetski članak – *post*

UVOD

U posljednjih je desetak godina internet postao vrlo popularan način komunikacije koji omogućava pojedincima stvaranje *web* stranica na kojima mogu izraziti vlastita razmišljanja i ličnost. Kao način komunikacije posebno se često koristi među adolescentima koji se njime služe više negoli bilo koja druga dobna skupina (Wilson, Peebles, Hardy i Litt, 2006).

Brojne popularne elektroničke dnevnike (eng. *blogovi*)¹ najčešće čitaju adolescenti, te je stoga opravdano upitati se zašto je internet tako popularan? Pri odgovaranju na ovo pitanje valja uzeti u obzir nekoliko njegovih značajki: uz to što je brz i ekonomičan način komunikacije, važno je napomenuti da se internet koristi i kao izvor socijalne podrške. U odnosu na ostale načine komuniciranja ima nekoliko prednosti od kojih je najznačajnija anonimnost (Davidson, Pennebaker i Dickerson, 2000). Naime, osobe mogu razgovarati, tražiti i davati savjete te davati ili primati podršku, a da pri tome ostanu potpuno anonimne. Druga je prednost u tome što se pomoću interneta pronalaze osobe sličnih problema pri čemu se javlja osjećaj „više nisam sam/sama“ i dobiva podrška grupe (Joinson, 2003). Treće, otkrivanje vlastitih emocionalnih problema blagotvorno je kako za tjelesno, tako i mentalno zdravlje (Stone i Pennebaker, 2002). I na kraju, podrška koju osobe dobivaju priključenjem na mrežu (eng. *online*) djeluje kao sredstvo kojim je moguće doći do različitih spoznaja o mogućim načinima rješavanja vlastitih problema (Joinson, 2003).

Više od dvije trećine adolescentica na internetu traži informacije o zdravlju i mnoge mijenjaju svoje ponašanje pod utjecajem podataka koje tamo pronalaze (Brodie i sur., 2000; Rideout, 2002). Među osobama koje na internetu traže informacije o zdravlju, oko polovine traži način na koji može izgubiti na težini, a približno jedna četvrtina traži informacije o poremećajima hranjenja (Roberts, Foehr, Rideout i Brodie, 1999).

Na temelju DSM-IV kriterija anoreksija nervoza se opisuje kao poremećaj kod kojega osoba odbija održavati tjelesnu težinu na ili iznad minimalne za svoju dob i visinu, prisutan je izuzetan strah od debljanja, poremećen je način na koji osoba doživljava oblik i težinu tijela, a kod žena u generativnoj dobi postoji i amenoreja.

¹ U hrvatskom jeziku termin koji se koristi u prijevodu engleske riječi *blog* jest *elektronički dnevnik*. Obzirom na učestalost korištenja i prepoznatljivost termina *blog* u hrvatskom jeziku odlučili smo se za korištenje istoga u daljnjem tekstu.

Za razliku od anoreksije, bulimiju nervozu obilježavaju ponavljane epizode prejedanja i korištenja kompenzacijskih ponašanja sa svrhom prevencije povećanja težine, te samoprocjena koja pretjerano ovisi o obliku i težini tijela. Osim ovih osnovnih, valja naglasiti da postoje različiti podtipovi anoreksije (restriktivni i prejedajuće-purgativni tip) i bulimije nervoze (purgativni i nepurgativni tip), a svi oni mogu dovesti do značajnih zdravstvenih komplikacija kao što su metaboličke, gasterintestinalne, kardiološke, mišićne, hematološke te anomalije središnjega živčanog sustava. Kardiološke su komplikacije uz suicid česti uzroci mortaliteta i to posebno kod anoreksije nervoze.

Pro-anorexia websites su *web* stranice koje teže promicanju, podržavanju i diskutiranju o anoreksiji nervozu (Dias, 2003). Iz samoga je naziva jasno da takve stranice prikazuju anoreksiju u pozitivnom svjetlu opisujući je obično kao životni stil, a ne kao oboljenje. S obzirom na strukturu, stranice obično uključuju elektroničke oglasne ploče (eng. *bulletin board*) i pričaonice (eng. *chat room*), dnevnike, slike i poveznice (eng. *link*) na druge stranice sličnoga sadržaja. Autori su tih stranica najčešće mlade djevojke, a cilj im je stvoriti zajednicu koja će redefinirati anoreksiju nervozu, pri čemu stvaraju i vlastiti rječnik. Tako se anoreksija naziva „ana“, a bulimija „mia“. Na stranicama gdje je dostupna dob djevojaka koje posjećuju stranice koje promiču anoreksiju vidljivo je da je njihova prosječna dob oko 16.7 godina (Mulveen i Hepworth, 2006). Obzirom da je tipična dob javljanja poremećaja u hranjenju negdje između 14. i 18. godine, jasno je da raste zabrinutost javnosti zbog tih stranica, posebno ako adolescenti koriste isključivo navedene stranice kao primarni izvor informacija o zdravlju i kontroli tjelesne težine. Grupe za podršku sve učestalije koriste internet kao način komunikacije, a svojevrsna sloboda ili čak anarhičnost koja se veže uz njega pospješuje nastanak *pro-anoreksija* i *pro-bulimija*² internetskih stranica, odnosno stranica koje promiču poremećaje hranjenja dajući podršku oboljelima (Mulveen i Hepworth, 2006).

Ovakve *web* stranice predstavljaju socijalni problem i neki autori već govore i o svojevrsnom *pro-ana* pokretu (Fox, Ward i O'Rourke, 2005), čije je širenje olakšano upravo uporabom interneta. Na ovim se stranicama promiče uporaba lijekova za mršavljenje te pružaju štetni savjeti o načinima postizanja i održavanja vrlo niske tjelesne težine. Sadržaj je ovih stranica alarmirao mnoge u općoj populaciji uključujući stručnjake i terapeute, te su kao svojevrsna reakcija nastale *anti-pro-ana web* stranice na kojima se iskazuje zabrinutost i upućuje na štetnost aktivnog uključivanja u svijet anoreksije, te promiče liječenje ovih poremećaja. Poznato je da se anoreksija nervozu vrlo teško liječi i da od svih psihijatrijskih oboljenja ima gotovo najviši stupanj smrtnosti (Gremillion, 2003). *Web* stranice koje promiču liječenje poremećaja hranjenja pokušavaju uspostaviti svojevrsnu ravnotežu u odnosu na stranice koje promiču poremećaje u navikama hranjenja

² "Pro-ana" i "pro-mia" originalni su nazivi ovih internetskih stranica, stoga ćemo se u ovom radu koristiti istim nazivima.

(eng. *pro-eating disorders*), no za sada su još uvijek u manjini. U 2003. godini postojalo je oko 500 stranica koje promiču poremećaje u hranjenju (eng. *pro-anorexia* i *pro-bulimia*), dok je broj stranica koje potiču izlječenje (eng. *pro-recovery*) bio znatno manji, a njihov je omjer iznosio 5:1 (Chesley, Alberts, Klein i Kreipe, 2003).

Istraživanja su pokazala da osobe ovisne o internetu postižu niže rezultate na mjerama samopoštovanja, a više rezultate s obzirom na depresivno raspoloženje, osjećaj tuge, lošije interpersonalne odnose i negativno samopoimanje u odnosno na kontrolne skupine ispitanika (neovisnike o internetu) (Yang i Tung, 2007). Karakteristike ličnosti poput zavisnosti, sramežljivosti, depresivnosti i niskoga samopoštovanja značajno povećavaju vjerojatnost razvoja ovisnosti o internetu. Internet korisnicima pruža anonimnost, pa im je omogućeno izjašnjavanje o željama i maštanjima koja možda ne mogu ostvariti u realnom životu (Griffiths, 2000), odnosno pruža im mogućnost da iskušaju nešto novo i steknu nova iskustva (Mileham, 2004). Anonimnost je u osnovi patološkog korištenja interneta kao oblika komunikacije, čak i ovisnosti o internetu, jer upravo zbog anonimnosti ljudi mogu biti ono što žele, a što ne smiju ili ne mogu biti u realnom životu. Tako u internetskom prostoru lako popuštaju sve inhibicije, osobe bivaju potkrepljene od drugih korisnika te ulaze u zatvoreni krug ponašanja koje se pojačava potkrepljenjem. Mlada osoba koja je nezadovoljna svojim tijelom, a uz to i niskoga samopoštovanja, postaje na internetu "netko drugi": na stranicama *pro-anoreksija* i *pro-bulimija* pronalazi grupu istomišljenika s kojima se povezuje, oblikuje svoje ili prihvaća tuđe stavove, a za to dobiva izravno potkrepljenje.

S obzirom da ovakve *web* stranice postoje i na hrvatskom jeziku, a do sada nisu podvrgnute analizama, zanimalo nas je ispitati kakvi su sadržaji koji se nude na hrvatskim *web* stranicama i koja su obilježja osoba koje koriste navedene stranice, te je u tu svrhu učinjena analiza sadržaja hrvatskih *web* stranica koje se odnose na poremećaje hranjenja.

METODA

U svrhu je ostvarivanja postavljenih ciljeva korištena tehnika analize sadržaja. Analiza sadržaja je istraživačka tehnika koja na objektivnan i sustavan način kvantitativno opisuje sadržaj nekog aspekta komunikacije (Milas, 2005). Na taj se način izbjegava subjektivna procjena i ocjena onoga što je napisano.

U ovom su radu uključene analize internetskih članaka (eng. *postova*)³ objavljenih na 31 *blogu* čiji se sadržaj odnosio na podupiranje anoreksije, bulimije i

³ Kada u tekstu govorimo o internetskom članku, zapravo mislimo na tekstove koje korisnik ostavlja na elektroničkim dnevnicima odnosno *blogovima*. *Post* je također naziv koji je u našem jeziku već prilično dobro raširen, stoga smo se zbog bolje čitljivosti teksta odlučili za korištenje engleske riječi *post*.

općenito poremećaja hranjenja. Kao jedinice analize uzeti su *postovi* u pojedinom *blogu* objavljeni u razdoblju od veljače 2005. do travnja 2007. godine. Kriteriji za odabir *blogova* koji su ušli u analizu bili su duljina *postova*, vremensko razdoblje njihova objavljivanja (razdoblje od 2005. do 2007. godine) te posjećenost *blogova* u smislu da su analizirani najčitaniji *blogovi*. Kriterij isključenja *bloga* bio je mali broj *postova*, ispod 5. Na taj su način iz analize isključena samo dva *bloga*. Smatramo važnim napomenuti da se na svakom *blogu* sudionici obično pozivaju na sudjelovanje i čitanje još nekih sličnih *blogova*, pa smo na taj način zapravo obuhvatili gotovo sve *blogove* o poremećajima hranjenja koji su bili aktivni u vrijeme istraživanja.

Analitička matrica

U svrhu obrade podataka sve su transkripcije i ostali prateći dijelovi teksta uneseni u računalni program NVivo7 za analizu kvalitativnih podataka. Najznačajnija je uloga toga računalnog programa u pohrani svih projektnih i istraživačkih dokumenata, protokola, dodatnih informacija i teorija o istraživanom problemu, ali i u mogućnosti brzog povezivanja različitih “udaljenih” dijelova empirijske građe (Bazeley i Richards, 2000). U neposrednom radu na kvalitativnoj analizi teksta pretežno smo se rukovodili smjernicama i načelima kvalitativne metodologije prema Mesec (1998).

Pri određivanju kriterija za analizu sadržaja *postova* vodilo se računa da kategorije omogućavaju određivanje značajki sadržaja, ali i da ne budu suviše detaljne, što naknadno otežava uopćavanje. Stvorena je probna analitička matrica i njena je valjanost testirana na *postovima* koji nisu ušli u analizu. Na temelju su toga dodatno razrađene neke klasifikacijske kategorije.

Analitička matrica sadrži kategorije koje su dale odgovor na pitanja o:

1. autoru pojedinog teksta (naziv *bloga*);
2. autoru pojedine replike (šifra i spol);
3. tjelesnoj težini i visini autora;
4. tematskoj odrednici vezanoj za poremećaje hranjenja (o čemu se u *postu* piše);
5. emocijama koje se spominju unutar *posta*;
6. posebnim obilježjima *bloga* (slike, pjesme).

Ispitanici

Sudionici su u ovome istraživanju bili korisnici i korisnice *pro-ana* stranica, odnosno sve osobe koje su ostavljale svoje *postove* na 31 analiziranom *blogu* u razdoblju od veljače 2005. do travnja 2007. godine. Prosječna dob koju navode osobe koje se javljaju na ovim stranicama iznosi 17.25 (SD = 1.74) godina (raspon dobi od 14 do 19 godina), a po spolnoj zastupljenosti dominantno su ženskoga

spola (97.61% ili 1880 sudionica), dok je sudionika muškoga spola bilo samo 46 (2.38%). S obzirom na vrlo malen broj sudionika muškoga spola, odlučili smo da se njihovi podaci ne obrađuju zasebno već zajedno s ostalima. Imena, odnosno šifre koje osobe koriste prilikom svoga javljanja vrlo su indikativne i govore nam o orijentaciji i problemu osobe koja ju koristi: često uključuju riječ „ana” (*stvarna ana, ana again*), javljaju se u obliku izjava (*smršaviti je moj jedini cilj*) ili odražavaju emocionalna stanja (*sama, mala i izgubljena*). Napominjemo da za pojedine analize koje su prikazane u nastavku broj sudionika nije uvijek podjednak. Razlog tome je što se radi o analizi stranica na kojima osobe slobodno sudjeluju i daju o sebi onoliko podataka koliko im se u određenom trenutku čini potrebnim, za razliku od anketnih istraživanja u kojima sve (ili gotovo sve) osobe odgovaraju na unaprijed postavljena pitanja.

Postupak obrade rezultata

Obrada je rezultata napravljena sumarno za sve *blogove*, ali i pojedinačno za svaki od njih. Rezultati su izraženi u broju učestalosti pojavljivanja obilježja/kategorije i u postotku broja neke kategorije u odnosu na ukupan broj promatranih obilježja u toj kategoriji. Pojedini analizirani *post* mogao je istovremeno biti svrstan u nekoliko klasifikacijskih kategorija unutar kriterija. Stoga kategorije nemaju ukupnu sumu koja odgovara broju analiziranih *postova*. Postoci se odnose na ukupan broj obilježja u nekoj klasifikacijskoj kategoriji koji je uvijek izražen.

REZULTATI I RASPRAVA

Glavna je prepreka na koju se naišlo pri pokušaju odgovaranja na pitanje o broju sudionika okolnost da je svako javljanje šifrirano. Ono što se ne zna i na što se ne može dati odgovor je pitanje predstavlja li svaka šifra jednog sudionika ili jedan sudionik ima po nekoliko šifri/imena. Stoga se prilikom određivanja broja sudionika govori samo o broju šifri koje se općenito javljaju na *blogu*.

Tablica 1. Podaci o analiziranim stranicama

	N
Ukupan broj analiziranih <i>blogova</i>	31
Ukupan broj analiziranih <i>postova</i>	628
Ukupan broj šifri	1926

Ono što se najčešće može uočiti u vezi šifri koje osobe koriste je upotreba termina „ana” umjesto anoreksija. Ovaj pojam upućuje na svojevrsnu personifikaciju i identifikaciju s poremećajem, poput u imenima tipa „*wanna be... anna*” ili „*make me ana*”. Osobe koje koriste ove stranice međusobno se nazivaju

anama što uključuje neku vrstu sestrinstva; drugim riječima, uglavnom smatraju da ih doista mogu razumijeti samo osobe s istim problemima. Svi su ostali zapravo izvan toga svijeta. Znatno je manje stranica posvećenih „miami” ili bulimijama. Na nekim se stranicama spominje da je bulimija problem koji se događa onima koji su slabi i ne mogu se oduprijeti uzimanju hrane, te se stoga prejedaju; bulimija je zapravo neuspjela anoreksija.

Osobe koje se javljaju na ovim *blogovima* uglavnom ne ostavljaju podatke o svojoj visini i težini, te se analizirani podaci odnose samo na one koji su to učinili. Podaci o 25 osoba koje su ostavile svoje podatke prikazani su u Tablici 2. U prosjeku je željena tjelesna težina za oko desetak kilograma manja od realne.

Tablica 2. Tjelesna težina i visina sudionika

	M
Prosječna visina (N = 25)	168.4 cm
Prosječna tjelesna težina (N = 25)	58.44 kg
Prosječan Indeks tjelesne mase (kg/m ²) ± SD	21.14 ± 3.33
Prosječna željena težina (N = 17)	49.94 kg

Indeks tjelesne mase (ITM) predstavlja najčešće korištenu mjeru tjelesne uhranjenosti. Računa se kao omjer težine izražene u kilogramima i kvadrata visine izražene u metrima. Normalan ITM kreće se u rasponu od 20.0 do 24.9, ITM iznad 25 govori o iznadprosječnoj težini, dok ITM iznad 30 upućuje na pretilost. Ako je ITM niži od 18.5, govorimo o ispodprosječnoj tjelesnoj težini koja već može ugroziti zdravstveno stanje pojedinca, a ako je ispod 17.5, zadovoljen je kriterij težine koji upućuje na anoreksiju nervozu (WHO, 1997). Kako je samo 25 djevojaka navelo svoju težinu i visinu, prosječan ITM izračunat je samo za ovu skupinu. S obzirom da je distribucija ITM-a bila normalna, u nastavku smo izračunali aritmetičku sredinu i standardnu devijaciju. Iz Tablice 2. vidljivo je da je njihova prosječna težina u odnosu na visinu unutar normalnog raspona. Raspon ITM analiziranog uzorka kreće se od 16.31 do 27.77, od čega je 11 djevojaka pothranjeno, 11 normalne težine dok 4 djevojke imaju prekomjernu težinu.

Promjene u težini česta su tema na ovim *blogovima*: djevojke izvještavaju o svakoj promjeni bilo da je riječ o gubitku ili porastu. Iz Tablice 3. razvidno je da je gubitak težine nešto češći od dobitka.

Tablica 3. Postotak ispitanika obzirom na gubitak ili porast tjelesne težine

Tjelesna težina	N	%
Gubitak	49	58.33
Porast	35	41.66
Ukupno	84	100.00

Napominjemo da na temelju podataka koji su sadržani u Tablici 3. ne možemo stvarati zaključke o fluktuaciji u tjelesnoj težini jer u odnosu na ukupan uzorak sudionika (N = 1926), odnosno šifri, predstavljaju ipak tek manji dio rezultata.

Osnovne teme i tehnike kontrole težine

Prejedanje i dijeta

Sudionici na *pro-ana* stranicama redovito opisuju i izvješćuju o svojim pokušajima gubitka težine te stvaraju svojevrzne dnevnikove takvoga ponašanja. Prejedanje i dijeta najčešće su teme o kojima se raspravlja (Tablica 4). U nastavku navodi-mo dijelove razgovora koji ilustriraju ponašanje prejedanja i provođenja dijete:

„*Sutra sam na mjesečevoj dijeti, u utorak ću nastaviti s juhom. Jel' može to tako??? Inače, juha je super, malo sam napuhnuta, ne znam kako ću kad budem išla u školu, ali ono ...*“ ili

„*Joooooj ... Ljuta sam na sebe, ali ono full!!! Čitav dan sam bila na jednoj naranči i 300g blitve, kad me navečer uhvatila glad (ili bolje rečeno želja za hranom) i pojela sam 4 jabuke!! Umjesto 120 kcal unijela sam u sebe 320!! Užas!! tako sam ljuta zbog svakog nepotrebnog zalogaja!*“

Tema prejedanja često je zastupljena, iako nije uvijek riječ o stvarnom prejedanju, već o subjektivnom, kao u prethodnom primjeru, gdje osoba zapravo pojede vrlo malo hrane koju doživljava kao višak, odnosno klasificira kao prejedanje. Komunikacija se na *pro-ana* stranicama odvija u duhu potpune slobode izražavanja, djevojke slobodno govore o načinima prejedanja i provođenja dijete na način na koji to u svakodnevnom životu u izravnoj komunikaciji vjerojatno ne rade, zbog straha ili srama. Sloboda govorenja jedna je od prednosti *pro-ana* stranica nasuprot stigmatizaciji koju poremećaji hranjenja imaju u realnom životu.

Tablica 4. Teme povezane s poremećajima hranjenja

Primjeri izjava	f	%
Prejedanje: <i>Zadnjih mjesec dana žderem ko životinja.</i>	134	18.23
Dijeta: <i>Sutra sam na mjesečevoj dijeti.</i>	118	16.05
Podrška: <i>Svi smo uz tebe, uvijek znaj da se to ne događa samo tebi i da nikad nisi sama.</i>	94	12.78
Povraćanje: <i>Dva tjedna sam svako malo dolazila iz škole, povraćala ...</i>	86	11.70
Vježbanje: <i>Vježbat ću u kućnoj radinosti jer me sram ići u teretanu.</i>	81	11.02
Planiranje dijete/vježbanja: <i>Danas krećem s vježbanjem.</i>	69	9.38
Davanje savjeta: <i>Nasjeckaj hranu na što manje komadiće.</i>	65	8.84
Posljedice: <i>Ako mi je zlo pa povraćam, satima poslije pljujem krv. Još uvijek moram svaki tjedan u bolnicu na infuzije jer moj organizam jednostavno više ne prima hranu.</i>	32	4.35
Traženje savjeta: <i>Molim djevojke koje su proana da mi pomognu.</i>	19	2.58
Tablete: <i>Probavu nemam već danima a znam da neću ni imat ako ne uzmem neke tablete...</i>	19	2.58
Post: <i>Idućih par dana ću biti samo na vodi i zelenom čaju.</i>	18	2.44
Ukupno	735	100.00

Vježbanje i povraćanje

Intenzivno vježbanje i povraćanje kao načini kojima se pokušava eliminirati pojedena hrana i potencijalno debljanje isto su tako predmet razgovora u oko 11% slučajeva (Tablica 4.): „*U četvrtak i petak nemam školu (zbog štrajka) tako da ću po cijele dane vježbati.*“ ili

„*hm što se tiče krastavaca ... nije problem u tome što sam ih pojela, nego što sam ih povratila ... Bila sam tako ljuta jer je to bilo poslije 6 da sam gurnula 2 prsta u usta i ... ostatak priče znate.*“

Zanimljivo je da se vježbanje, kao i dijeta, unaprijed planiraju, o tome se piše, pa takvi zapisi odnosno izjave predstavljaju svojevrsnu obavezu izvršavanja najavljenog ponašanja, o čemu opet naknadno izvještavaju i pišu.

Post i uzimanje tableta

I dok su prejedanje i dijeta teme o kojima se najčešće raspravlja, odnosno ponašanja koja se najčešće primjenjuju, post i uzimanje lijekova (bilo laksativa ili diuretika) teme su koje se najrijeđe spominju, odnosno ponašanja koja se najmanje primjenjuju. Post se obično javlja u obliku onoga što djevojke nazivaju „vodenim danima“ jer se tada ne uzima ništa osim vode i čaja bez dodatka šećera. Navedena ponašanja (prejedanje, povraćanje, dijeta, post, vježbanje i zloraba lijekova) tipična su za osobe s poremećajima hranjenja, no pri postavljanju dijagnoze samih poremećaja važno je poznavati i učestalost takvih oblika ponašanja koji su važni dijagnostički elementi. Upravo takvi elementi nedostaju i teško se utvrđuju u sadržaju ovih stranica, te je stoga vrlo teško odrediti koliki je broj sudionika doista zahvaćen nekim poremećajem hranjenja. Istraživanje provedeno na skupini hospitaliziranih osoba s poremećajima hranjenja pokazalo je da je 35.5% njih posjećivalo *pro-ana* stranice (Wilson i sur., 2006).

Savjeti

Članovi *pro-ana* zajednice razlikuju dvije različite vrste anoreksije. Prva, koja se uobičajeno naziva anoreksija nervoza, odnosi se na psihijatrijsku dijagnozu mentalnog oboljenja. Druga se vrsta odnosi na ono što nazivaju „ana“ i predstavlja anoreksiju kao životni stil, a uključuje ekstremne metode gubitka težine pri čemu se koriste tehnike slične onima koje koriste oboljeli od anoreksije. Pojedine djevojke traže savjet o tome kako postati *ana*, odnosno kako usvojiti taj specifičan životni stil:

„*Željela bih da postanem proana i molim djevojke koje su proana da mi pomognu, hvala unaprijed.*“ ili

„*Željela bih biti mršava. Želim to više od svega ... Spremna sam za to učiniti sve, uništiti zdravlje, školu, život ... Ali samo želim biti mršava ...*“

Razlikovanje stila života od poremećaja predmet je njihovih razmišljanja te i o tome raspravljaju tražeći savjete i pomoć, odnosno iskazuju svoju zabrinutost i strahovanja:

„Bojim se da neke od nas neće znati kada je dosta ... Da neće znati povući granicu između Ane i anoreksije ... između stila života i bolesti i ... Sve smo mi sigurne da je granica vidljiva ... Da je nikad nećemo prijeći ... A što ako se nekoj od nas nešto dogodi ... Ja neću nikad moći zaboraviti da sam joj pisala komentare podrške da smršavi još koju kilu i onda još koju ... i to si nikad neću oprostiti ...“.

Zabrinutost vjerojatno izazivaju i neke od opisanih posljedica pojedinih oblika ponašanja. Iako je takvih sadržaja relativno malo (svega 4%), njihovi opisi vrlo zorno govore o tome koliko zapravo mogu biti štetni i opasni pojedini patološki obrasci ponašanja u području hranjenja i održavanja niske tjelesne težine (Tablica 4).

Na nekim se stranicama mogu pronaći vrlo strukturirani savjeti koji se odnose na prehranu kao primjerice:

„Nasjeckaj hranu na što manje komadiće! tako će ti se činiti da si pojela više!“ ili

„Kad izlaziš van ne nosi novac sa sobom! tako nećeš biti u mogućnosti da si kupiš hranu!“ ili

„Žvači žvake, pomaže protiv gladi! ali budi sigurna da su sugarfree!“ ili

„Neka ti voda postane najbolji prijatelj!“.

Isto se tako nude i savjeti o tome kako se suočiti s okolinom ako „budu otkrivene“: *„Ukoliko te uhvate kako hraniš psa ispod stola ... reci: ali mama, izgledao je tako gladno! ili kako gledaš neku pro ana stranicu ... reci: frendica mi je rekla da to pogledam! baš mi je žao tih jadnih cura koje se svakodnevno muče da bi postale mršave!“.*

Davanje savjeta znatno je češće od traženja savjeta (8.84% prema 2.58%), no važno je istaknuti da se savjeti o prehrani ne temelje na principima zdrave i uravnotežene ishrane, već predstavljaju nezdrave i vrlo opasne oblike ponašanja štetnih po zdravlje.

Socijalna podrška

Socijalna je podrška jedna od važnih značajki i fenomena koji obilježavaju ovaj vid interakcije. Traženje socijalne podrške na internetu može olakšati nošenje sa svakodnevnim stresorima ili zaštititi od njih, no internetske zajednice mogu isto tako dovesti i do demarginalizacije identiteta (McKenna i Bargh, 1998) jer se sudjelovanjem u zajednicama osoba priključenih na internet (eng. *online*) korisnici osjećaju manje otuđeno. Problem se javlja ako se podržava i njeguje potencijalno štetno ponašanje jer tada iskustvo podrške koju si međusobno pružaju osobe priključene na mrežu može dovesti do demarginalizacije, ali i do legitimizacije negativnih i štetnih ponašanja (Mulveen i Hepworth, 2006). Ranija su istraživanja

pokušala objasniti interaktivne procese koji nastaju između interneta i korisnika u kontekstu teorija grupnih procesa. Internet potiče sklonost ka grupnoj polarizaciji tako da pripadnici neke skupine razvijaju snažan osjećaj grupnog identiteta koji se temelji na grupnom utjecaju, sklonosti konformiranju te uspoređivanju vlastitih sa stavovima drugih pojedinaca (Spears, Russell i Lee, 1990). U svojem su istraživanju Swickert, Hittner, Harris i Herring (2002) potražili odgovor na pitanje o tome je li utjecaj interneta na socijalnu interakciju i potporu povoljan ili nepovoljan, odnosno potiče li ili inhibira socijalnu interakciju. Rezultati su pokazali da osobe koje učestalije koriste internet percipiraju manje socijalne podrške od svoje okoline, te je stoga internet za njih idealno mjesto traženja podrške od ljudi koji ih razumiju i koji dijele slične stavove.

U našoj je analizi uočeno da je socijalna podrška prisutna u gotovo 13% *postova*. Ono što je zanimljivo je da se socijalna podrška javlja u dva oblika: naime, ona se i traži i daje. Stoga u nastavku navodimo primjer traženja, a zatim i primjer davanja socijalne podrške:

„Idućih par dana ću biti samo na vodi i zelenom čaju, a nakon toga planiram ubaciti jabuke i većinu povrća (držite mi fige)”, odnosno

„Imaš super težinu i visinu ... i ja bih se ubila za to“ ili

„Čuvaj se malena, znam kako je bitno vidjeti da kilaža ide dolje pa makar i gram. Samo neka ide dolje. Želim ti sreću.“

Socijalna se podrška daje na različite načine, a vezana je uz gubitak tjelesne težine, dijetni režim uzimanja hrane i tjelovježbu. Poruke podrške obično su vrlo emotivne, tople i prijateljske, a uključuju i vlastita iskustva i preporuke s obzirom da se sudionici na ovim *web* stranicama osjećaju slobodni davati komentare osobama koje su njihovi istomišljenici.

Emocije

Osim osnovnih tema koje su povezane uz poremećaje hranjenja, u nastavku nas je istraživanja zanimalo ispitati i emocije koje su prisutne na ovim *web* stranicama. Naime, poznato je da su poremećaji i problemi s prehranom praćeni visokom razinom nezadovoljstva tijelom (Pokrajac-Bulian i Ambrosi-Randić, 2007; Pokrajac-Bulian, Stubbs i Ambrosi-Randić, 2004; Stice i Shaw, 2002; Thompson i Smolak, 2001), osjećajem mržnje prema vlastitom tijelu i intenzivnom željom za mršavljenjem (Pokrajac-Bulian, Mohorić i Đurović, 2007). Pomoću kompjutorskoga programa NVivo7 za analizu kvalitativnih podataka prebrojane su emocije u analiziranim *postovima*. Početna je analiza izdvojila postojanje brojnih pozitivnih i negativnih emocija: u 628 analiziranih *postova* uočeno je čak 526 komentara koji su uključivali emocije odnosno predstavljali njihovu ekspresiju (Tablice 5 i 6).

Tablica 5. Učestalost izražavanja pozitivnih emocija

Pozitivne emocije	f	%
Zadovoljstvo: <i>Što se kile više tope, to sam zadovoljnija...</i>	85	46.44
Sreća: <i>Svi mi kažu kako sam super smršavila ... To me stvarno razveseli.</i>	62	33.87
Ponos: <i>Ponosim se svojim uspjehom.</i>	23	12.56
Optimizam: <i>Nadam se budućnosti.</i>	13	7.10
Ukupno	183	100.00

Gotovo polovica se među identificiranim pozitivnim emocijama odnosi na zadovoljstvo, a jedna trećina na sreću. Pozitivne emocije kao zadovoljstvo, sreća i ponos vezane su uz vlastiti uspjeh pri postizanju manje težine, kao i uz tuđi uspjeh u postizanju postavljenih ciljeva. No, dvostruko su više zastupljene negativne emocije i to posebice tuga, mržnja i ljutnja, koje su obično uzrokovane neuspjehom pri mršavljenju i uspostavljanju kontrole nad vlastitom težinom i životom.

Tablica 6. Učestalost izražavanja negativnih emocija

Negativne emocije	f	%
Tuga: <i>Sad sam sva u suzama ...</i>	78	22.74
Mržnja: <i>Mrzim ovaj život ...</i>	64	18.65
Ljutnja: <i>Kako sam j... ljuta...</i>	62	18.07
Očaj: <i>Život mi propada ...</i>	55	16.03
Strah: <i>Strah me od suočavanja sa svijetom.</i>	36	10.49
Krivnja: <i>Za sve krivin debljinu, uvijek sebi govorim: da san mršavija...</i>	16	4.66
Sram: <i>Sram me je jer moram skinuti dosta kila.</i>	13	3.79
Inat: <i>U pekarni sam kupila mini pizzu i pred kraj odmora je isprovračala, kao u inat svim tim kretenima koji misle kako su bolji i pametniji od Ana i Mija.</i>	11	3.20
Zabrinutost: <i>Previše brinem ... iako znam da s vremenom uvijek sve dođe na svoje mjesto.</i>	8	2.33
Ukupno	343	100.00

Iako bi svakako bilo zanimljivo sagledati koje se vrste emocija javljaju kod različitih promjena tjelesne težine (gubitak nasuprot dobitka), za sada nije moguće provesti takvu vrstu analize iz dva razloga. Prije svega, suočavamo se s problemom šifriranih odgovora koji nam ne pružaju informaciju o tome predstavlja li jedna šifra uvijek jednoga sudionika, ili jedan sudionik koristi više različitih šifri/imena. Uz to se dodatni problem javlja i pri klasifikaciji emocija koje se ne odnose isključivo na promjene u tjelesnoj težini, već i uz neke druge životne događaje.

Motivacijske slike

U dvije trećine ukupno analiziranih *blogova* prisutne su slike koje se nazivaju motivacijskim sličicama, a najčešće prikazuju anoreksične djevojke koje bi svim „*anama*“ trebale biti cilj i poticaj da nastave na svom putu. Prethodne analize (Richardson i Cherry, u tisku) pokazale su da je slike na ovim *web* stranicama moguće podijeliti u četiri osnovne skupine: prva skupina slika prikazuju autorice *blogova* i takvih je slika zapravo najmanje; drugu, i ujedno najčešće zastupljenu skupinu slika, čine slike manekenki i slavni osoba. Ove se slike nazivaju okidačima jer mogu potaknuti i obnoviti želju za mršavošću. Treća se vrsta naziva „*kostur slikama*“, a riječ je o vrlo snažnim slikama koje prikazuju ekstremno iscrpljene i mršave žene kao krajnji *ana*-ideal. Posljednju skupinu čine slike pretilih žena, a usmjerene su na izazivanje neugode i odvratnosti, i zapravo predstavljaju ono što ove djevojke nikako ne žele biti. Uz motivacijske slike, zanimljivo je i to da se na polovici od ukupnog broja analiziranih *blogova* mogu pronaći pjesme koje imaju isti cilj kao i slike: motivirati pri mršavljenju. Analiza motivacijskih slika na hrvatskim *blogovima* vrlo je slična prethodno navedenoj, a jedina je razlika u tome što su u podjednakoj mjeri zastupljene slike manekenki i običnih djevojaka. Tablica 7. prikazuje analize slika koje su pronađene na našim *web* stranicama.

Tablica 7. Vrste slika na hrvatskim *web* stranicama

Vrsta slika	N	%
Manekenke	109	39.78
Obične djevojke	106	38.68
Slavne/poznate osobe	54	19.70
Debele osobe	5	1.82
Ukupno	274	100.00

Web stranice koje potiču poremećaje hranjenja nisu jedinstvene; osim njih postoje i druge stranice koje imaju štetan utjecaj na zdravlje jer potiču mlade na uporabu droga i promiču nezdrava ponašanja kao što su samoozljeđivanje, suicidalna ponašanja i pušenje (Becker, Mayer, Nagenborg, El-Faddagh i Schmidt, 2004; Boyer, Shannon i Hibberd, 2005; Hong i Cody, 2002; Ribisl, 2003). Proučavanje *pro-ana* stranica važno je ne samo zbog otkrivanja i praćenja brojnih odstupajućih oblika ponašanja koje opisuju njihovi korisnici, već i zbog uvida u osnovne mehanizme koji održavaju i šire ideologiju mršavosti pod svaku cijenu. Krajnji je cilj ovakvih analiza izrada plana aktivnosti i preventivnih mjera u cilju zaštite tjelesnoga i mentalnoga zdravlja adolescenata. Preventivne mjere i aktivnosti mogu poprimiti vrlo različite oblike i kretati se od onih drastičnih, kao što je zakonska zabrana objavljivanja ovakvih stranica i njihovo uklanjanje sa servera, preko povećanja broja *anti-pro-ana* stranica za koje nemamo podataka o tome postoje li na hrvatskome jeziku (pa bi u budućnosti i to bio svakako vrlo

zanimljivi i koristan istraživački zadatak), pa sve do ciljane edukacije rizičnih skupina.

Etički problemi

Na kraju se ovog rada želimo još ukratko osvrnuti na neke etičke probleme koji se javljaju kod istraživanja ovoga tipa. Eysenbach i Till (2001) raspravljaju o postojanju sedam različitih etičkih problema koji se javljaju kod kvalitativnih istraživanja sadržaja koji se javljaju na internetu, a uključuju: intruzivnost (odnosi se na pitanje je li istraživač pasivan ili je sudionik – opažač); percipiranu privatnost stranica (traži li se za pristup članstvo ili registracija lozinkom); vulnerabilnost skupine; potencijalnu štetu koju svako istraživanje može prouzročiti; informirani pristanak; povjerljivost i prava intelektualnoga vlasništva.

Istraživanje poruka koje su pristupačne široj javnosti na internetu mogu se usporediti s prirodnom opažanjem na javnom mjestu. Ove su poruke otvorene svakome, te se zato smatra da njihovo izučavanje ne predstavlja primjer narušavanja privatnosti kao što bi to moglo biti u slučaju drugih, mnogo osobnijih oblika komuniciranja, kao što je to kod elektroničke pošte. Prema hrvatskom Zakonu o zaštiti osobnih podataka (2003) i Zakonu o autorskom pravu i srodnim pravima (2003) *blogovi* nisu potpisani te se smatra da se ne mogu odnositi na osobne podatke jer nema identifikacije. Uz to, po članu 90. Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima dopušteno je citirati sadržaj bez autorova odobrenja ako se radi o znanstvenom istraživanju.

Dobivanje bilo kakvog pristanka za ovakva istraživanja praktički je nemoguće, jer bi svaka poruka skupini o tome da će se njihov sadržaj podvrgnuti analizi mogla bitno utjecati na daljnji sadržaj, pa čak i dovesti do povlačenja ili raspada skupine, što bi se doista moglo smatrati neetičnim (King, 1996). Problem održavanja anonimnosti pojedinaca u nekim se slučajevima rješava na način da se citira samo ime zajednice osoba priključenih na mrežu, što za sobom povlači mogućnost da se oštetiti zajednica kao cjelina, te smo zbog tog razloga u ovom istraživanju odlučili da ne navodimo imena analiziranih *web* stranica.

Problem navođenja točnih riječi odnosno izjava sudionika može oštetiti anonimnost jer se pomoću tražilica na internetu mogu pronaći takve originalne poruke pa čak i doći do elektroničke adrese autora. U cilju zaštite anonimnosti izvora, nakon provedene smo analize odlučili provjeriti može li se uz pomoć informacija sadržanih u ovom radu doći do identiteta pojedinca. U tu svrhu uvrstili smo sve citirane sadržaje u tražilicu i utvrdili da s obzirom na dostupnost postoje četiri različite situacije: a) pronađen je *blog*, ali nije održavan, odnosno ima samo jedan *post*; b) *blog* je pronađen, ali nije navedena adresa elektroničke pošte autora/autorice; c) pronađen je doslovni citat, ali ne na *pro-ana* već na drugom *blogu*, s obzirom da se radi o vrlo čestim i općim konstrukcijama; d) *blog* je pronađen i ima adresu elektroničke pošte, ali elektronička adresa ne sadrži podatke

za moguću identifikaciju jer je otvorena na nekoj od besplatnih domena i stoga ne sadrži ime i prezime korisnika. Na temelju ovih rezultata smatramo da su podaci sadržani u ovom radu takvi da ne mogu naštetiti anonimnosti pojedinca. Kao dodatna mjera zaštite, odlučeno je da se ne navode imena analiziranih *web* stranica, kao niti imena odnosno šifre pod kojima se javljaju pojedinci.

ZAKLJUČAK

Pro-ana web stranice sve se češće javljaju na internetu, a ovo je jedno od prvih istraživanja koje se usmjerilo na kvalitativnu i kvantitativnu analizu sadržaja hrvatskih *web* stranica. Želimo istaknuti dva osnovna nedostatka ovoga istraživanja koji proizlaze iz odabrane metodologije i strukture materijala na kojem je provedeno. Prvi se odnosi na nemogućnost utvrđivanja stvarnog broja sudionika; s obzirom da je svako javljanje bilo šifrirano ne postoji mogućnost provjeravanja odgovara li jedna šifra uvijek istom sudioniku ili jedan sudionik koristi više šifri. Drugi se nedostatak odnosi na nemogućnost dijagnostičkoga razlikovanja i određivanja pripadnosti sudionika specifičnim skupinama bulimičnih odnosno anoreksičnih osoba jer su informacije sadržane u njihovim postovima nepotpune. Većinu analiziranih stranica posjećuju i vode ženske osobe, što ne iznenađuje jer se poremećaji hranjenja javljaju uglavnom u žena. Iako je tek manji broj posjetiteljica navodilo svoju dob, može se pretpostaviti da stranice uglavnom posjećuju adolescentice.

Savjeti i preporuke koje *ane* upućuju jedna drugoj promiču ekstremno štetna ponašanja – izgladnjivanje, ekstremno rigidne dijete koje se ne temelje na principima zdrave i uravnotežene ishrane, preporuke za povraćanje i ekstremno vježbanje. Vrlo se često pružaju savjeti o tome kako prevariti roditelje i kako trikovima prikriti želju za mršavljenjem i potrebu za izgladnjivanjem. Takve informacije izravno povećavaju rizik od kratkoročnih i dugoročnih zdravstvenih problema povezanih uz anoreksiju nervozu (Norris, Boydell, Pinhas i Katzman, 2006). Nije posve jasno jesu li adolescentice i mlade odrasle žene, bez obzira boluju li od poremećaja u prehrani ili ne, doista u stanju kritički evaluirati informacije koje nalaze na tim stranicama, na način koji ne izaziva tjelesnu, emocionalnu ili psihološku štetu, stoga ovaj problem doista traži daljnja istraživanja.

Pro-ana stranice šire informacije nevjerojatnom lakoćom i brzinom, kao i većina ostalih internetskih sadržaja, tako da informacije mogu doći do vrlo velikog broja i širokog raspona korisnika. Sadrže informacije koje promiču i potiču ozbiljan psihološki poremećaj čije su posljedice često fatalne. Razumijevanje osobina pojedinaca koji posjećuju navedene stranice i razloga zbog kojih to čine, razumijevanje potencijalnih rizika za ponašanje i zdravlje pojedinaca, te utjecaja tih sadržaja i poruka na razvoj i održavanje poremećaja hranjenja od izuzetne su

važnosti te postaju nezaobilaznom temom budućih istraživanja. Zdravstveni djelatnici, roditelji i psihoterapeuti moraju imati temeljna znanja o ovim stranicama te se upoznati s njihovim potencijalnim rizikom (Norris i sur., 2006).

LITERATURA

- Bazeley, P i Richards L. (2000). *The NVivo qualitative project book*. London: Sage.
- Becker, K., Mayer, M., Nagenborg, M., El-Faddagh, M. i Schmidt, M.H. (2004). Parasuicide online: Can suicide websites trigger suicidal behaviour in predisposed adolescents? *Nordic Journal of Psychiatry*, 58, 111–114.
- Boyer, E.W., Shannon, M. i Hibberd, P.L. (2005). The Internet and psychoactive substance use among innovative drug users. *Pediatrics*, 115, 302–305.
- Brodie, M., Flournoy, R.E., Altman, D.E., Blendon, R.J., Benson, J.M. i Rosenbaum, M.D. (2000). Health information, the Internet, and the digital divide. *Health Affairs*, 19, 255–265.
- Chesley, E.B., Alberts, J.D., Klein, J.D. i Kreipe, R.E. (2003). Pro or con? Anorexia nervosa and the Internet. *Journal of the Adolescent Health*, 32, 123–124.
- Davidson, K.P., Pennebaker, J.W. i Dickerson, S.S. (2000). Who talks? The social psychology of illness support groups. *American Psychologist*, 55, 205–217.
- Dias, K. (2003). The ANA sanctuary: Women's pro-anorexia narratives in cyberspace. *Journal of International Women's Studies*, 4(2). U: www.bridgew.edu/depts/artscnce/jiws/April03
- Eysenbach, G. i Till, J.E. (2001). Ethical issues in qualitative research on Internet communities. *British Medical Journal*, 323, 1103–1105.
- Fox, N., Ward, K. i O'Rourke, A. (2005). Pro-anorexia, weight-loss drugs and the Internet: An "anti-recovery" explanatory model of anorexia. *Sociology of Health & Illness*, 27, 944–971.
- Gremillion, H. (2003). *Feeding Anorexia: Gender and Power at the Treatment Centre*. Durham, NC: Duke University Press.
- Griffiths, M. (2000). Excessive Internet use: Implication for sexual behavior. *Cyberpsychology & Behavior*, 3, 537–522.
- Hong, T. i Cody, M.J. (2002). Presence of pro-tobacco messages on the Web. *Journal of Health Communication*, 7, 273–307.
- Joinson, A.N. (2003). *Understanding the Psychology of Internet Behaviour: Virtual Worlds, Real Lives*. New York: Palgrave Macmillan.
- King, S.A. (1996). Researching Internet communities: Proposed ethical guidelines for the reporting of results. *The Information Society*, 12, 119–128.

- McKenna, K.Y.A. i Bargh, J.A. (1998). Coming out in the age of the Internet: Identity 'demarginalisation' through virtual group participation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75, 681–694.
- Mesec, B. (1998). *Uvod v kvalitativno raziskovanje v socialnem delu*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
- Milas, G. (2005). *Istraživačke metode u psihologiji i drugim društvenim znanostima*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Mileham, B.L.A. (2007). Online infidelity in Internet chat rooms: An ethnographic exploration. *Computers in Human Behavior*, 23, 11-31.
- Mulveen, R. i Hepworth, J. (2006). An interpretative phenomenological analysis of participation in a pro-anorexia internet site and its relationship with disordered eating. *Journal of Health Psychology*, 11, 283-296.
- Norris, M.L., Boydell, K.M., Pinhas, L. i Katzman, D.K. (2006). Ana and the Internet: A review of pro-anorexia websites. *International Journal of Eating Disorders*, 39, 443-447.
- Ribisl, K.M. (2003). The potential of the internet as a medium to encourage and discourage youth tobacco use. *Tobacco Control*, 12, 48-59.
- Pokrajac-Bulian, A. i Ambrosi-Randić, N. (2007). Sociocultural attitudes towards appearance and body dissatisfaction among adolescent girls in Croatia. *Eating and Weight Disorders*, 12, e86-e91.
- Pokrajac-Bulian, A., Rukavina, T. i Đurović, D. (2007). Odstupajuće navike hranjenja, nezadovoljstvo tijelom i učestalost provođenja dijete kod hrvatskih srednjoškolaca. *Psihologijske teme*, 16, 27-46.
- Pokrajac-Bulian, A., Stubbs, L. i Ambrosi-Randić, N. (2004). Različiti aspekti slike tijela i navike hranjenja u adolescenciji. *Psihologijske teme*, 13, 91-104.
- Richardson, A.S. i Cherry, E. (u tisku). Anorexia as a lifestyle: Agency through pro-anorexia websites. U: www.uga.edu/gcph/Richardson%20and%20Cherry
- Rideout, V. (2002). Generation Rx.com. What are young people really doing online? *Mark Health Services*, 22, 26-30.
- Roberts, D.F., Foehr, U.G., Rideout, V.J. i Brodie, M.A. (1999). *A Comprehensive National Analysis of Children's Media Use*. Menlo Park, CA: Kaiser Family Foundation.
- Spears, M., Russell, L. i Lee, S. (1990). De-individuation and group polarization in computer-mediated communication. *British Journal of Social Psychology*, 29, 121–134.
- Stice, E. i Shaw, H.E. (2002). Role of body dissatisfaction in the onset and maintenance of eating pathology: A synthesis of research findings. *Journal of Psychosomatic Research*, 53, 985–993.

- Stone, L.D. i Pennebaker, J.W. (2002). Trauma in real time: Talking and avoiding online conversation about the death of Princess Diana. *Basic and Applied Social Psychology*, 24, 172-182.
- Swickert, R.J., Hittner, J.B., Harris, J.L. i Herring, J.A. (2002). Relationships among Internet use, personality and social support. *Computers in human behavior*, 18, 437-451.
- Thompson, J.K. i Smolak, L. (2001). *Body image, eating disorders and obesity in youth*. Washington, DC: American Psychological Association.
- WHO (1997). Obesity: Preventing and managing the global epidemic. U *Report of the World Health Organization Consultation of Obesity*. Geneva.
- Wilson, B.A., Peebles, R., Hardy, K. i Litt, I.F. (2006). Surfing for Thinness: A pilot study of Pro-eating disorders web site usage in Adolescent with eating disorders. *Pediatrics*, 118, 1635-1643.
- www.nn.hr/clanci/sluzbeno/2003/1364.htm - Zakon o zaštiti osobnih podataka.
- www.nn.hr/clanci/sluzbeno/2003/2399.htm - Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima.
- Yang, S.C. i Tung, C. (2007). Comparison of Internet addicts and non-addict in Taiwanese high school. *Computers in human behavior*, 23, 79-96.

Eating Disorders and Internet: Content Analysis of Croatian Web Pages

Abstract

The Internet has of late become more and more popular as a means of communication, providing individuals with the opportunity to create websites and web pages on which they can express their own opinions, thoughts and personality. Pro-anorexia websites are those which seek to promote, encourage and discuss anorexia (Dias, 2003). Websites like these portray anorexia in a positive light and usually define it as a lifestyle, not an ailment. The authors of the web pages are usually young girls whose goal is to create an anorexia-redefining community and, in the process, draw up their own vocabulary. These websites promote the use of weight-loss medicaments and are a source of harmful tips on how to attain and maintain a very low body weight.

Given the fact that there are also Croatian pro-anorexia web pages and they have not, as yet, been the subject of any detailed analyses, we were interested in examining their contents. We have analyzed internet posts published on 31 blogs, whose contents referred to encouraging anorexia, bulimia, and eating disorders in general. The analyses conducted for this study show that the participants of these websites are usually adolescent girls, and the main subjects of their discussions are binge eating, regurgitation, dieting, fasting, exercising and drug abuse. In addition, pro-anorexia websites are also a means of seeking and giving advice as well as providing social support needed to attain and maintain a low body weight. Negative emotions such as sadness, hatred and anger are far more common than positive ones. Two thirds of blogs that were subject to analysis also contain images and poems intended to reinforce motivation and behavior directed towards attaining the ideal of thinness. Given the potentially negative, and as yet unknown, effects of these web pages, it is necessary to conduct additional analyses in order to draw up a plan of intervention.

Keywords: eating disorders, web pages, content analysis, blog, post

Primljeno: 22.02.2008.

PRAZNA STRANICA